

UZASADNIENIE

I. Ś. wniosła o ustalenie, że umowa o kredyt konsolidacyjny nr (...) łącząca ją z A. Bank jest nieważna. Uzasadniając żądanie powódka wskazała, że w dacie zawarcia umowy znajdowała się w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli z powodu choroby psychicznej (pozew – k.2-7).

W odpowiedzi na pozew (...) Bank S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa. W uzasadnieniu pozwany wskazał, że powódka nie wykazała podnoszonych przez siebie okoliczności, a także podniósł, że nie ma ona interesu prawnego w wytoczeniu powództwa. Pozwany zaznaczył, że powódce przysługuje dalej idące roszczenie o zapłatę pobranych w wyniku obowiązywania umowy opłat (odpowiedź na pozew - k. 61-65).

Postanowieniem z 25 września 2015 roku Sąd Rejonowy w Białymstoku w sprawie V RNs 773/15 zezwolił J. Ś. na wytoczenie powództwa w niniejszej sprawie (postanowienie k. 162).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

I. Ś. w dniu 10 czerwca 2013 roku zawarła z (...) Bank Spółką Akcyjną w W. umowę o kredyt konsolidacyjny nr (...) (umowa k. 10-13). W tym samym okresie powódka zawierała inne jeszcze umowy pożyczek (umowy k. 34-44).

Powódka w dacie zawarcia umowy z pozwanym cierpiała na nawracające zaburzenia depresyjne. W efekcie choroby nie była wówczas w stanie świadomie powziąć decyzji i wyrazić woli (dokumentacja medyczna k.23-24, 136, 180-204, opinia biegłego z zakresu psychiatrii B. P. k. 209-214).

Postanowieniem z 16 stycznia 2014 roku powódka została ubezwłasnowolniona częściowo z powodu choroby psychicznej (postanowienie k. 26). Kuratorem powódki został ustanowiony jej mąż J. Ś. (postanowienie z 29 kwietnia 2014 roku k. 27, zaświadczenie k. 29).

Przedstawiony wyżej stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie przywołanych dowodów z dokumentów. Prawdziwość i autentyczność dowodów z dokumentów nie była kwestionowana przez stronę pozwaną.

W toku postępowania został dopuszczony dowód z opinii biegłego psychiatry. Dowód ten miał kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia. Sąd podzielił konkluzje opinii biegłej, która logicznie i całościowo odniosła się w pisemnej opinii do przedstawionej jej dokumentacji medycznej. W swej opinii jednoznacznie stwierdziła zaistnienie u powódki w chwili podpisywania spornej umowy kredytowej stanu wyłączającego świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Biegła dokonała prawidłowej oceny stanu zdrowia powódki oraz przedstawiła w sposób logiczny przebieg zawartego w swej opinii rozumowania. Ponadto, żadna ze stron nie zakwestionowała wartości dowodowej opinii i nie wносиła do niej żadnych zastrzeżeń.

Sąd po przeprowadzeniu dowodu z przesłuchania powódki i jej kuratora uznał, że wobec wyjaśnienia okoliczności sprawy za pomocą innych dowodów ten ostatni dowód jakkolwiek uzupełnia materiał dowodowy ma ograniczone znaczenie w sprawie.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Oceny zasadności żądania zgłoszonego w pozwie należało dokonać w oparciu o art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa gdy ma w tym interes prawny.

Niewątpliwym jest, że Sąd obowiązany jest z badać urzędu występowanie wskazanej materialnoprawnej przesłanki powództwa o ustalenie, a stwierdzenie jej braku w realiach faktycznych ukształtowanych w rozpatrywanej sprawie skutkuje oddaleniem powództwa wprost bez analizy żądania powoda pod kątem merytorycznym. Interes prawny jako

przesłanka dopuszczalności powództwa opartego na art. 189 k.p.c. musi istnieć przy tym zarówno w chwili wytoczenia powództwa, jak i w chwili wyrokowania.

Istotnie za utrwalone w orzecznictwie i doktrynie uznać należy zapatrywanie-aprobowane w pełni przez Sąd- iż nie ma interesu prawnego w ustaleniu stosunku prawnego ten, kto może skorzystać równocześnie z innej formy ochrony swych praw /tak Sąd Najwyższy min. w: wyroku z dnia 06 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97, Monitor Prawniczy z 1998 roku, nr 2, poz. 3, w wyroku z dnia 29 marca 2001 roku, I PKN 333/00, Prokura i Prawo z 2002 roku, nr 2, poz. 43 i w wyroku z dnia 22 listopada 2002 roku, IV CKN 1519/00, nie publ./. Takie rozumienie interesu prawnego, podlegającego badaniu na każdym etapie postępowania, wynika z prewencyjnego charakteru powództwa o ustalenie, które to cechy odpadają w razie możliwości podjęcia przez stronę akcji dalej idącej, polegającej na wytoczeniu sprawy o świadczenie. Wówczas bowiem stan niepewności w zakresie łączącego strony stosunku prawnego może być usunięty przez realizację konkretnego roszczenia w powództwie o świadczenie. Konieczne jest jednak, aby możliwość realizacji takiego roszczenia wyczerpywała w całości interes prawny w ustaleniu /tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 września 1998 roku, I PKN 334/98, OSNAP z 1999 roku, nr 20, poz. 646/. Podkreślić wypada, że interes prawny powinien być pojmowany szeroko, jako potrzeba wprowadzenia pewności co do istnienia określonego stosunku prawnego lub prawa, w celu zapewnienia powodowi pełnej ochrony prawnej w zakresie wszystkich możliwych skutków prawnych, jakie występują obecnie oraz jakie obiektywnie rzecz biorąc mogą wystąpić w przyszłości, jako następstwa spornego stosunku prawnego lub prawa /wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16 czerwca 2016 r., I ACa 990/15/.

W przekonaniu Sądu nie sposób uznać aby powódce służyło dalej idące roszczenie, w znaczeniu powyżej zdefiniowanym. Nie ulega wątpliwości, że żądanie zasądzenia kwot świadczonych na rzecz pozwanego – odsetek czy opłaty brokerskiej - nie wyczerpywałaby w całości interesu powódki w ustaleniu nieważności umowy. Bezspornym bowiem jest, że powódka nie spłaciła znacznej części zobowiązania, w tym zobowiązania w zakresie odsetek, a więc nie mogłaby domagać się tych kwot w toku postępowania przez sądem.

Niewątpliwym jest, że powódka mogłaby podnieść fakt nieważności umowy także w formie zarzutu, w ewentualnym procesie przeciwko niemu skierowanym, o zapłatę kwot wynikających z umowy, który podlegałby wówczas prejudycjalnemu rozstrzygnięciu w ramach tego postępowania. Takie postępowanie nie toczy się jednak obecnie, a brak jest podstaw do uznania aby powódka zmuszona była oczekiwać na tego rodzaju inicjatywę procesową pozwanego, pozostając do tej chwili w niepewności co do ważności stosunku prawnego łączącego ją z pozwanym.

W przekonaniu Sądu w świetle poczynionych uwag nie sposób negować, że zgłoszone żądanie zmierzało do wprowadzenia jasności w ramach łączącego strony stosunku prawnego, a powódce nie służyło dalej idące żądanie w tym zakresie, co przesądza o istnieniu interesu prawnego w dokonaniu ustalenia żądanej treści.

Przechodząc do dalszej części rozważań należy wskazać, że zgodnie z art. 82 k.c., nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. Brak świadomości i swobody w rozumieniu tego przepisu rozumiany jest przy tym w orzecznictwie w ten sposób, że chodzi o brak rozeznania, niemożności rozumienia znaczenia swojego zachowania, zrozumienia sensu składanych oświadczeń, nie ma przy tym znaczenia, czy stan ten ma charakter trwały czy przemijający. Powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest swobodne, gdy zarówno proces decyzyjny, jak i uzewnętrznienie woli nie zostały zakłócone przez destrukcyjne czynniki wynikające z właściwości psychiki czy procesu myślowego osoby składającej oświadczenie woli. Stan wyłączający swobodę musi wynikać z przyczyny wewnętrznej, umiejscowionej w samym podmiocie składającym oświadczenie woli, a nie w sytuacji zewnętrznej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 20 lutego 2013 r., I ACa 837/12, LEX 1344226).

Sąd stanął na stanowisku, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że w chwili podpisywania umowy kredytu w dniu 10 czerwca 2013 r. I. Ś. znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji oraz wyrażenie woli, to jest zachowanie jej spełniało przesłanki z art. 82 k.c., a zatem złożone przez nią oświadczenie woli jest nieważne i w konsekwencji prowadzi do nieważności zawartej przez nią umowy o kredyt konsolidacyjny nr

(...). W ocenie Sądu za przyjęciem takiego stanowiska przemawiają w szczególności niekwestionowane przez strony wnioski z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii, które korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie w postaci dokumentacji lekarskiej i dowodu z przesłuchania stron.

Sąd stwierdził, że z ustalonego w sprawie stanu faktycznego wynika, że powódka cierpi na chorobę psychiczną pod postacią zaburzeń depresyjnych nawracających z obserwacją w kierunku zaburzeń afektywnych dwubiegunowych. W tej sytuacji powódka jest niezdolna do kierowania swoim postępowaniem, zwłaszcza dotyczącym spraw cywilnoprawnych i osobistych. Schorzenia te uniemożliwiają powódce zarządzanie własnym majątkiem, zawieranie umów lub podejmowanie jakichkolwiek działań prawnych co skutkowało jej częściowym ubezwłasnowolnieniem. Z tych też względów Sąd stwierdził, że powódka wykazywała typowe objawy, odpowiadające naturze stwierzonego u niej zaburzenia psychicznego i z uwagi na swój stan zdrowia w dniu 10 czerwca 2013 r. znajdowała się w stanie psychicznym wyłączającym świadome wyrażenie woli oraz podejmowanie decyzji.

W świetle okoliczności faktycznych ustalonych w sprawie, Sąd stwierdził zatem nieważność umowy kredytu konsolidacyjnego nr (...) z dnia 10 czerwca 2013 r., zawartych pomiędzy powódką I. Ś. a pozwanym (...) Bankiem S. A. z siedzibą w W..

O kosztach orzeczono w punkcie II wyroku zgodnie z treścią art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Pozwany jako strona przegrywająca obowiązany jest zwrócić powódce koszty niezbędne do celowej obrony. Do niezbędnych kosztów procesu zaliczamy – jeśli strona jest reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika – jego wynagrodzenie, jednakże nie wyższe niż stawki opłat określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490.j.t.). Powódka poniosła w niniejszym postępowaniu koszty zastępstwa procesowego obliczone zgodnie z § 6 pkt 5 powyższego rozporządzenia w kwocie 2.400 zł, koszty wynagrodzenia biegłego w wysokości 735, 31 zł oraz opłaty od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł. W sumie koszty procesu poniesione przez pozwanego wyniosły 3.252,31 zł.

Zarządzenie: odpis orzeczenia z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi pozwanego